

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPA-140-78(7)/09

Warszawa, 24 czerwca 2009 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Przekazuję przyjęte przez Radę Ministrów **stanowisko** wobec prezydenckiego projektu ustawy:

- **o świadczeniu substytucyjnym przysługującym osobom represjonowanym w latach 1939-1956 przez Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (druk nr 1855).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Pracy i Polityki Społecznej do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem

(-) Donald Tusk

STANOWISKO RADY MINISTRÓW

wobec prezydenckiego projektu ustawy o świadczeniu substytucyjnym przysługującym osobom represjonowanym w latach 1939 – 1956 przez Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (druk nr 1855)

1. Proponowane rozwiązania

Celem prezydenckiego projektu ustawy o świadczeniu substytucyjnym przysługującym osobom represjonowanym w latach 1939 – 1956 przez Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich jest zadośćuczynienie osobom, które w latach 1939 – 1956 z przyczyn politycznych, religijnych lub narodowościowych doznały represji ze strony ZSRR. Represją w rozumieniu projektu ustawy jest przebywanie:

- 1) w obozach internowanych oraz w obozach podległych Głównemu Zarządowi do Spraw Jeńców Wojennych i Internowanych (GUPWI) NKWD, a od marca 1946 r. Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (MWD) ZSRR i obozach podległych Wydziałowi Obozów Kontrolno-Filtracyjnych NKWD, a od marca 1946 r. Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (MWD) ZSRR;
- 2) w więzieniach oraz poprawczych obozach pracy i poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych (Gułag) NKWD, a od marca 1946 r. Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (MWD) ZSRR;
- 3) na przymusowym zesłaniu lub deportacji w ZSRR.

Projekt zakłada przyznanie osobom, które doznały wyżej wskazanych represji, świadczenia substytucyjnego w kwocie 400 zł za każdy pełny miesiąc trwania represji, łącznie nie więcej jednak niż 30 000 zł.

Zgodnie z projektem, świadczenie ma być przyznawane decyzją Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na wniosek osoby zainteresowanej.

Wypłatę świadczenia ma realizować Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

2. Rozwiązania obowiązujące obecnie

Obecnie osoby, które doznały określonych w projekcie ustawy represji posiadają uprawnienia przyznane im ustawą z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371, z późn. zm.). Uprawnienia te są analogiczne do uprawnień osób, które były represjonowane przez III Rzeszę. Zgodnie z ustawą kombatanką, ofiarom represji, które pobierają emeryturę lub rentę, albo nie posiadają prawa do żadnych świadczeń rentowych lub emerytalnych, a osiągnęły wiek emerytalny oraz nie osiągają dochodów z tytułu pracy, pozarolniczej działalności gospodarczej lub z tytułu rolniczej działalności gospodarczej, przysługują następujące uprawnienia:

- dodatek kombatancki (świadczenie w wysokości dodatku kombatanckiego - w przypadku osób, które nie mają prawa do świadczeń emerytalno – rentowych),
- ryczałt energetyczny,
- dodatek kompensacyjny,
- 37% ulgi w komunikacji krajowej przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego.

Osobom, które podlegały represjom przysługuje także:

- 50% ulgi przy przejazdach miejskimi środkami komunikacji miejskiej,
- pierwszeństwo w skorzystaniu z: środowiskowej opieki socjalnej w miejscu zamieszkania, uzyskania miejsc w domach pomocy społecznej, opieki zdrowotnej,
- zaliczenie okresu podlegania represjom do okresów zatrudnienia, od których zależy przyznanie lub wysokość świadczeń przysługujących pracownikom od pracodawcy,
- prawo do zwiększenia urlopu wypoczynkowego o 10 dni roboczych, o ile korzystają z urlopu w wymiarze nieprzekraczającym 26 dni roboczych w roku,
- prawo do przejścia na emeryturę po osiągnięciu 55 lat przez kobietę i 60 lat przez mężczyznę, jeżeli mają okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury,
- rozwiązanie stosunku pracy w okresie 2 lat przed osiągnięciem wieku uprawniającego do wcześniejszego przejścia na emeryturę wymaga zgody starosty.

Ponadto należy wskazać, że ofiarom represji, które stały się niezdolne do pracy w związku z doznanymi represjami, przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87, z późn. zm), z wyłączeniem uprawnienia określonego w art. 23b tej ustawy, które dotyczy refundacji składki na ubezpieczenie OC lub AC pojazdów samochodowych. Przysługującymi uprawnieniami są między innymi: renta inwalidy wojennego, zniżki komunikacyjne czy zwolnienie z opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiowych i telewizyjnych. Wyżej wskazanym osobom przysługuje także bezpłatne zaopatrzenie w leki, o którym mowa w art. 46 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.).

3. Ocena projektu

Świadczenie substytucyjne, o którym mowa w projekcie prezydenckim adresowane jest do osób, które w latach 1939-1956 doznały represji ze strony ZSRR, a nie mogą uzyskać świadczenia, o którym mowa w ustawie Federacji Rosyjskiej z dnia 18 października 1991 r. o rehabilitacji ofiar represji politycznych. Na mocy tej ustawy osoby, w tym obywatele innych państw, a także poszkodowani (członkowie rodzin osób, które zmarły) mogą ubiegać się o rehabilitację oraz odszkodowanie za różne formy represji oraz uzyskiwać różnego rodzaju dodatkowe świadczenia społeczne lub pomocowe. Praktyka wykonywania tej ustawy w stosunku do obywateli polskich (ofiar lub poszkodowanych) wskazuje, że mają oni poważne trudności z realizacją tych praw. Dotyczy to w szczególności praw członków rodzin ofiar zbrodni wojennych popełnionych na jeńcach wojennych.

Kwestia dostępności procedury rehabilitacyjnej i odszkodowawczej dla obywateli polskich jest przedmiotem rozmów dyplomatycznych między władzami Rzeczypospolitej Polskiej a władzami Federacji Rosyjskiej. Jednocześnie toczą się postępowania administracyjne i sądowe w Federacji Rosyjskiej, prowadzone przez obywateli polskich. Niektóre z tych postępowań już zakończyły się z negatywnym rezultatem. Wobec wyczerpania drogi odwoławczej w tych sprawach przed sądami i organami Federacji Rosyjskiej, część osób prowadzących je złożyła skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zarzucając Federacji Rosyjskiej naruszenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Sprawy te są w toku, a w jednej z nich Rząd RP przedłożył

stanowisko strony trzeciej. W najbliższym czasie Trybunał oceni działania władz rosyjskich i wyda orzeczenie. Jeżeli orzeczenie będzie na korzyść skarżących, to Trybunał może nakazać Federacji Rosyjskiej wypłatę stosownego zadośćuczynienia lub odszkodowania, jak również nakazać efektywne otwarcie procedur przewidzianych w prawie Federacji Rosyjskiej. Nie można również wykluczyć wcześniejszego rozwiązania problemu w drodze dyplomatycznej. Tym samym niezasadne jest wprowadzanie świadczenia substytucyjnego w stosunku do świadczeń, które przewiduje lub może przewidywać prawo rosyjskie.

Nie ulega wątpliwości, iż osoby represjonowane przez ZSRR doznały wielu krzywd. Jednak należy podkreślić, co zostało wskazane powyżej, że beneficjenci projektowanej ustawy zostali już uhonorowani oraz zadośćuczyniono im poprzez przyznanie uprawnień kombatanckich, a osobom niezdolnym do pracy - uprawnień inwalidów wojennych. Z tego względu wątpliwości budzi przyznawanie tym osobom dodatkowych świadczeń, szczególnie wobec faktu, że kombatanom, którzy walczyli o wolność i niepodległość Ojczyzny oraz innym niż wskazane w projekcie ustawy ofiarom represji, uprawnienia nie zostaną rozszerzone. Ponadto warto zaznaczyć, że istnieje bardzo wiele grup społecznych, jak na przykład cywilne ofiary wojny, małoletnie ofiary wojny, czy ofiary represji w PRL w latach 1957 – 1989, które również doznały wielu krzywd, a nie przyznano im zadośćuczynienia w żadnej formie. Z tego względu przyznawanie uprawnień osobom, które posiadają już liczne uprawnienia, wydaje się godzić w zasadę sprawiedliwości społecznej oraz zasadę równości wobec prawa.

Biorąc powyższe pod uwagę Rada Ministrów wnosi o odrzucenie prezydenckiego projektem ustawy o świadczeniu substytucyjnym przysługującym osobom represjonowanym w latach 1939 – 1956 przez Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (druk nr 1855).